Työ- ja elinkeinoministeriö Neuvostoraportti EU/345/2022-TEM-7

Löyttymäki Taru 9.12.2022

EU:n kilpailukykyneuvosto 1.-2.12.2022; neuvostoraportti

EU:n kilpailukykyneuvosto kokoontui Brysselissä 1.-2.12.2022. Sisämarkkinoista ja teollisuuspolitiikasta vastaavat ministerit hyväksyivät yleisnäkemykset 1) yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta (CSDDD), 2) käsi- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä ja 3) EU:n sirusäädöksestä. CSDDD:n osalta Suomi olisi toivonut kunnianhimoisempaa ratkaisua erityisesti direktiivin velvoitteiden soveltamisessa koko yrityksen arvoketjuun, mutta äänesti yleisnäkemyksen puolesta. Sirusäädöksen osalta jäsenmaat nostivat kannoissaan esiin mm. EU:n oman sirutuotannon strategisen merkittävyyden, EU:n autoteollisuuden tarpeet, teollisuuden kuulemisen tarpeen sekä budjetin riittävyyden turvaamisen tulevissa neuvotteluissa.

Neuvosto hyväksyi myös puheenjohtajan edistymisraportit 4) vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivistä ja 5) ekosuunnitteluasetuksesta. Lisäksi neuvosto hyväksyi 6) päätelmät Euroopan matkailuohjelmasta 2030. Suomea edusti työministeri Tuula Haatainen.

Tutkimuksesta ja innovaatioista vastaavat ministerit hyväksyivät neuvoston päätelmät tutkimusinfrastruktuureista ja uudesta Euroopan innovaatio-ohjelmasta sekä neuvoston suosituksen tietämyksen hyödyntämistä ohjaavista periaatteista. Politiikkakeskustelu käytiin tieteestä jäsenvaltioiden poliittisen päätöksenteon helpottamisen välineenä. Jäsenmaiden puheenvuoroissa kannatettiin parhaiden käytänteiden jakamista sekä kansallisten lähestymistapojen koordinointia EU:n tasolla.

Avaruusasioista vastaavat ministerit keskustelivat EU:n avaruusdatan hyödyntämisestä. Monet maat (ml. Suomi) nostivat esiin datan paremman hyödyntämisen tarpeen erityisesti ilmastonmuutoksen hillinnässä. Tutkimus ja innovaatio- sekä avaruusosioissa Suomea edusti elinkeinoministeri Mika Lintilän sijaisena valtiosihteeri Ann-Mari Kemell.

1.12.

SISÄMARKKINAT, TEOLLISUUSPOLITIIKKA

Direktiiviehdotus yritysten kestävää toimintaa koskeva huolellisuusvelvoitteesta (CSDDD)

Kilpailukykyneuvoston sisämarkkinoista ja teollisuuspolitiikasta vastaavat ministerit hyväksyivät yleisnäkemyksen (15024/1/22 REV 1) yritysten kestävää toimintaa koskevan asianmukaisen huolellisuusvelvoitteen direktiiviehdotuksesta (CS3D). Yleisnäkemystä vastaan äänestivät Irlanti, Liettua, Viro, Slovakia ja Alankomaat. Tyhjää äänestivät Belgia, Bulgaria ja Itävalta. Useat

yleisnäkemyksen hyväksyneet jäsenmaat ilmoittivat hyväksyvänsä sen kompromissihengessä. Kaikki jäsenmaat käyttivät puheenvuoron käsittelyn yhteydessä.

Puheenjohtaja (Tšekin teollisuus- ja kauppaministeri Jozef Síkela) totesi keskustelun aluksi, että CS3D on tärkeä työkalu globaalien kestävän yritystoiminnan korkeiden standardien asettamisessa sekä ihmisoikeusrikkomuksiin ja ympäristövaikutuksiin vastaamisessa.

Oikeus- ja kuluttaja-asioista vastaava komissaari Didier Reynders korosti EU:n globaalia edelläkävijän asemaa yritysten asianmukaista huolellisuutta koskevan lainsäädännön säätäjänä. Komission tavoitteena on ollut muuntaa käytössä olevat kansainväliset standardit sitovaksi lainsäädännöksi. Reynders korosti, että olisi tärkeää saavuttaa mahdollisimman harmonisoitu lähestymistapa ja kattaa kaikki yritysten arvoketjuissa piilevät riskit ml. finanssisektorin toiminta. Sisämarkkinoista vastaava komissaari Thierry Breton korosti, että on tärkeää löytää tasapaino ehdotuksen suhteen, joka konkretisoituu muun muassa direktiivin soveltamisalassa. Yritykset itsekin toivovat parempaa näkyvyyttä arvoketjuihinsa ja ovat toivoneet ko. lainsäädäntöä, joka on niille eduksi ja parantaa yritysten resilienssiä.

Keskeisin keskustelunaihe oli direktiivin soveltaminen finanssisektoriin. Puheenjohtaja toi edellisenä päivänä Coreper-käsittelyyn uuden kompromissin, jossa direktiivin velvoitteiden soveltaminen finanssisektoriin muutettiin jäsenvaltioiden sääntelyvaihtoehdoksi. Saksa jätti pöytäkirjan liitteeksi poliittisen lausuman.

Suomi toi puheenvuorossaan esille, että olisi toivonut kunnianhimoisempaa ratkaisua erityisesti direktiivin velvoitteiden soveltamisessa koko yrityksen arvoketjuun ja esitti palaamista Coreper-kokouksessa edellisenä perjantaina tehtyyn kompromissiratkaisuun, jonka oli tarkoitus alun perin toimia yleisnäkemyksen ja neuvostokeskustelun pohjana. Muutama muu maa teki saman ehdotuksen ja/tai olisi halunnut pitäytyä aikaisemman ehdotuksen muotoilussa. Parissa puheenvuorossa oltiin pettyneitä siihen, että direktiivin kunnianhimon tasoa oli laskettu. Muutama jäsenmaa ehdotti, että yleisnäkemykseen lisättäisiin artikla siitä, että sääntely tulisi voimaan finanssisektorin osalta myöhemmin. Suomi totesi myös, että olisi tahtonut lisätä direktiiviehdotuksen liitteeseen Pariisin sopimuksen.

Useissa puheenvuoroissa todettiin, että neuvoston yleisnäkemys oli kehittynyt oikeaan suuntaan muun muassa yhtiön johdon velvoitteita sekä siviilioikeudellista vastuuta koskevien artiklojen osalta. Monet pitivät tärkeänä myös sitä, että yrityksille asetettavia velvoitteita oli yhdenmukaistettu olemassa olevien kansainvälisten suuntaviivojen kanssa.

Keskustelun päätteeksi puheenjohtaja totesi, että kompromissi on herkkä, mutta tarvittava tuki yleisnäkemykselle saatiin.

Käsi- ja teollisuustuotteiden maantieteelliset alkuperämerkinnät

Neuvosto hyväksyi yksimielisesti yleisnäkemyksen (8205/22) käsi- ja teollisuustuotteiden maantieteellisiä alkuperämerkintöjä koskevasta asetusehdotuksesta. Puheenjohtaja (Tšekin teollisuus- ja kauppaministeri Jozef Síkela) totesi, että jäsenmaiden rakentavan yhteistyön tuloksena on saatu aikaan yleisnäkemys, joka on tasapainoinen, kiinnittää huomiota erityisesti asetuksen soveltamisalaan ja ottaa hyvin huomioon maataloustuotteiden vastaavan järjestelmän. Ehdotuksen käsittelyssä on pystytty myöskin parantamaan kohtia, jotka koskevat tuotteiden rekisteröintiä ja valvontaa. Rekisteröintiin liittyvät maksut ja prosessit ovat sellaisia, että ne ottavat huomioon pk-yritysten toimintamahdollisuudet.

Komissaari Breton kiitti puheenjohtajaa ja edellistä puheenjohtajamaata Ranskaa huhtikuussa julkaistun asetusehdotuksen ripeästä käsittelystä. Breton totesi, että alkuperämerkintäjärjestelmä hyödyttää paikallisesti, alueellisesti ja myös laajemmin yritysten arvoketjuja. Komissio tulee kiinnittämään jatkoneuvotteluissa edelleen huomiota erityisesti valvontaan ja verkkotunnusten hälytysjärjestelmää koskeviin artikloihin, jotka ovat muuttuneet huomattavasti neuvoston käsittelyssä. Osa jäsenmaista korosti puheenvuoroissaan järjestelmän keskeistä merkitystä ja näki sen parantavan

huomattavasti perinteisten käsi- ja teollistuotteiden suojelua ja markkinaa. Nämä maat totesivat myös odottaneensa erityisesti valvontaan liittyen kunnianhimoisempaa ratkaisua. Toisaalta jotkin jäsenmaat taas totesivat, että voivat hyväksyä yleisnäkemyksen kompromissihengessä ja nostivat esiin erityisesti valvontaan tehdyt kevennykset. Pari maata toivoo tulevissa neuvotteluissa, että rekisteröintiin liittyvän prosessin kansallinen vaihe voitaisiin ohittaa jäsenmaan omalla päätöksellä. Tällä hetkellä yksivaiheiseen rekisteröintiin siirtyminen on ehdollinen komission hyväksynnälle.

Yleisnäkemys tuli yksimielisesti hyväksytyksi.

Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivi

Neuvosto hyväksyi puheenjohtajan edistymisraportin (7808/22) vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivistä. Komissio antoi ehdotuksensa maaliskuussa, ja se muuttaa kuluttajaoikeusdirektiiviä ja UTP-direktiiviä. Tšekin puheenjohtajakaudella asiaa on edistetty teknisellä tasolla kuluttajansuoja- ja kuluttajainformaatiotyöryhmässä. Puheenjohtajan tarkoituksena on ollut järjestää vielä yksi työryhmä kautensa aikana (7.12.), jossa käsitellään uutta kompromissiehdotusta. Erityistä huomiota on kiinnitetty muun muassa valmistajien ja myyjien velvoitteisiin, sopimusta edeltävään informaatioon sekä kaupalliseen kestävyystakuuseen.

Myös komissio toivoo asian edistyvän rivakasti Ruotsin puheenjohtajakaudella. Komissio ei pidä nykyistä lainsäädäntöä riittävänä tuotteiden kestävyystietojen osalta.

EU:n sirusäädös

Kilpailukykyneuvostossa päätettiin neuvoston yleisnäkemyksestä EU:n sirusäädökseksi. Puheenjohtajavaltio Tšekki korosti sirusäädöksen olleen puheenjohtajakautensa prioriteetti. Kyseessä on kunnianhimoinen aloite, jolla edistetään EU:n strategista autonomiaa ja pyritään estämään katkokset sirujen haavoittuvassa toimitusketjussa. Neuvoston yleisnäkemyksen liitteeksi hyväksyttiin neuvoston lausuma rahoituksellisen kunnianhimon tason säilyttämisestä. Lopullinen keskustelu rahoituksesta tullaan käymään trilogeissa Ruotsin puheenjohtajakaudella.

Komissaari Breton totesi, että teollisuuspolitiikkaa ei voida edes kuvitella ilman puolivalmisteiden tuottamaa lisäarvoa. Puolijohteisiin investoidaan parhaillaan suuria summia globaalisti. Bretonin mukaan EU:n sirusäädös on jo nyt vakuuttanut yksityisiä investoijia siitä, että EU voi todella toimia ja olla halutessaan kilpailukykyinen. Komissaari alleviivasi Yhdysvaltojen julkisten sirutuotantoinvestointien mittavuutta ja pahoitteli, ettei jäsenmaiden taholta löytynyt tahtoa ottaa käyttöön Horisontti Euroopan käyttämättä jääviä varoja. Rahoituksesta puuttuu edelleen 400 miljoonaa euroa ja ratkaisut tähän tulisi löytää trilogeissa.

Jäsenmaat nostivat puheenvuoroissaan esiin EU:n oman sirutuotannon strategisen merkittävyyden, EU:n autoteollisuuden tarpeet, teollisuuden kuulemisen tarpeen sekä budjetin riittävyyden turvaamisen tulevissa neuvotteluissa. Lisäksi osa jäsenmaista oli huolissaan, että sirusäädöksen kriisi-instrumenttien tulee pysyä oikeasuhtaisina, yrityksille ei saa asettaa turhia sanktioita, eikä kansainvälisiä kumppanuuksia tule unohtaa. On varmistettava, että säädöksellä tulee olemaan positiivisia vaikutuksia kaikissa jäsenmaissa. Muutamassa puheenvuorossa sivuttiin myös Yhdysvaltojen inflaation hillitsemiseen tähtäävää lakialoitetta (Inflation Reduction Act).

Suomi kiitteli puheenvuorossaan puheenjohtajaa tasapainoisesta yleisnäkemyksestä, jolla parannetaan teollisuuden kestokykyä ja syvennetään yhteistyötä jäsenmaiden välillä. Suomi nosti esiin, että kriittisiksi katsottujen sektoreiden listaa ei tulisi laajentaa liikaa ja olisi tärkeää kunnioittaa monivuotista rahoituskehystä (MFF) kokonaisuudessaan. Keskustelun lopuksi puheenjohtaja totesi yleisnäkemyksen hyväksymisen olevan selvä poliittinen signaali sidosryhmille siitä, että EU pystyy kehittämään uusia markkinoita huippuluokan EU-teknologioille.

Ekosuunnitteluasetus

Ministerit keskustelivat ekosuunnitteluasetuksen edistymisraportista. Komissaari Breton totesi yksimielisyyden vallitsevan siitä, että kyseessä on yksi elinkeinopolitiikan kulmakivistä, joka hyödyntää sisämarkkinoita kiertotalouden edistämisessä, ja jonka suhteen tulee edetä kunnianhimoisesti, jotta päästään sopuun vuoden 2023 aikana.

Jäsenmaat pitivät tärkeänä, että keskustelua jatketaan erityisesti liittyen digitaaliseen tuotepassiin, myymättömien tuotteiden hävittämiseen, siirtymäaikaan ja delegoitujen säädösten suureen määrään. Suurin osa jäsenmaista toi esiin, että asetuksen perustavoite on erittäin myönteinen ja jaetaan ymmärrys siitä, että tuotteiden tulee olla pitkäikäisiä, korjattavissa olevia ja uudelleenkäytettäviä ja EU:n tulee olla edelläkävijä näihin teemoihin liittyvissä standardeissa. Osa jäsenmaista muistutti, että on hyvä olla varovainen sen suhteen, kuinka paljon uusia velvollisuuksia yrityksille laitetaan ja että lopulta kuluttajien valinnat ratkaisevat, toteutuuko muutos. Esiin tuotiin myös asetuksen toimeenpanon aiheuttamat haasteet erityisesti pienten jäsenmaiden markkinavalvonnalle ja pk-yrityksille.

Suomi korosti kestävän tuotepolitiikan merkitystä globaalien ympäristöhaasteiden ratkaisemiseksi ja piti tärkeänä, että uusi asetus on toimiva ja että delegoitujen säädösten määrästä käydään vielä keskustelua.

Päätelmät Euroopan matkailuohjelmasta 2030

Kilpailukykyneuvosto hyväksyi matkailupäätelmät. Puheenvuoroissa toivottiin matkailun kehittyvän sitä kohdanneista kriiseistä huolimatta moderniksi alaksi, joka pystyy hyödyntämään kestävää siirtymää. Päätelmien katsottiin lähettävän oikean viestin alan sidosryhmille, edistävän digivihreää siirtymää ja olevan riittävän konkreettiset.

Muut asiat (aob):

Ruotsin puheenjohtajakausi

Tuleva puheenjohtajamaa Ruotsi kertoi puheenjohtajakautensa painopisteistä. Turvallisuusasiat ovat edelleen kärjessä, ja samalla vihreää siirtymää viedään eteenpäin. EU:n kilpailukyvystä tulee pitää kiinni ja tiivistää sisämarkkinoita, erityisesti palvelusektoria. Tärkeitä aiheita tulevat olemaan tutkimus ja innovaatiot sekä sisämarkkinoiden 30-vuotisjuhla. EU:n rooli arvopohjaisena oikeusvaltioyhteisönä tulee olemaan johtavana periaatteena.

Ruotsi pyrkii viemään loppuun kesken olevaa lainsäädäntöä, mm. lyhytaikaista vuokrausta koskeva aloite, ekosuunnitteluasetus, pakkotyötä koskeva asetus, kuluttajien suoja, rahoituspalveluiden etäkauppa ja sisämarkkinoiden hätäapuinstrumentti. Trilogeissa tärkeitä aiheita ovat EU:n sirusäädös ja teollisuustuotteiden merkinnät. Tulevan kriittisiä raaka-aineita koskevan aloitteen osalta Ruotsi pyrkii käsittelyssä niin pitkälle kuin mahdollista. Lisäksi Ruotsi haluaa parantaa globaalia markkinoillepääsyä ja patenttisuojaa. Ruotsissa tullaan järjestämään mm. sisämarkkinafoorumi 2.5. ja kolme konferenssia heinäkuussa. Kilpailukykyneuvostot järjestetään 2.3. ja 22.5. Brysselissä ja epävirallinen kilpailukykyneuvosto 6.-7.2. Tukholmassa.

Itävallan IPCEI-kirje

Itävalta esitteli IPCEI-aloitteensa aurinkokennoteollisuuden vahvistamiseksi. Keskustelussa nousivat esiin IPCEI-instrumentin teollisuuspoliittinen potentiaali, käytettävissä olevan rahoituksen vaihteleminen jäsenmaittain, läpinäkyvyyden lisääminen ja menettelyiden raskassoutuisuus.

Sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan työryhmän raportti

Puheenjohtaja totesi ryhmän tarkoituksena olevan sisämarkkinoiden liikkuvuuden esteiden vähentäminen. Ryhmä on osoittautunut hyvin toimivaksi foorumiksi jäsenmaiden ja komission välillä sisämarkkinasääntöjen paremman toimeenpanon edistämisessä. Aiheesta käytiin keskustelu, jossa nostettiin esiin mm. uusiutuvan energian lupamenettelyiden yksinkertaistaminen, rajat ylittävien palveluiden edistäminen, ammatillisen pätevyyden tunnustaminen, yrityselämän osallistaminen ryhmän

työhön sekä hallinnollisten vaatimusten virtaviivaistaminen. Suomi totesi puheenvuorossaan ryhmän tekevän tuloksekasta työtä sisämarkkinoiden esteiden poistamiseksi.

2.12.

TUTKIMUS, INNOVAATIOT

Neuvoston päätelmät tutkimusinfrastruktuureista

Kilpailukykyneuvoston tutkimuksesta ja innovaatioista vastaavat ministerit hyväksyivät tutkimusinfrastruktuureja koskevat päätelmät. Niissä todetaan tutkimusinfrastruktuurien merkitys T&I-toiminnalle laaja-alaisesti ja että tutkimusinfrastruktuurien palveluita T&I-toimijoille tulee edelleen kehittää. Puheenjohtaja (Tšekin koulutus-, nuoriso- ja urheiluministeri Vladimír Balaš) korosti tutkimusinfrastruktuurien keskeistä roolia tieteeseen pohjaavissa ratkaisuissa, muistutti Tšekissä äskettäin pidetystä tutkimusinfrastruktuurikonferenssista ja kannusti poliittiseen sitoutumiseen tutkimusinfrojen pitkän aikavälin rahoitukseen. Innovoinnista, tutkimuksesta, kulttuurista, koulutuksesta ja nuorisoasioista vastaava komissaari Mariya Gabriel kertoi komission haluavan tutkimusinfrastruktuureista tehokkaampia, tarpeiden ohjaamia ja vihreään sekä digitaaliseen siirtymään tähtääviä.

Neuvoston päätelmät uudesta Euroopan innovaatio-ohjelmasta

Neuvosto hyväksyi päätelmät uudesta Euroopan innovaatio-ohjelmasta. Päätelmät pohjaavat komission heinäkuussa julkaisemaan tiedonantoon. Puheenjohtajan mukaan päätelmät lähettävät vahvan viestin Euroopan T&I-yhteisölle, että EU työskentelee lujasti pysyäkseen kärjessä uusissa teknologioissa ja seuraa tiiviisti uusia innovaatioaaltoja. Tavoitteena on myös kuroa umpeen innovaatiokuilua. Komissaari Gabriel täydensi sanomalla, että strateginen autonomia on strategian keskiössä nostaen esiin siihen sisältyviä aloitteita, kuten tavoitteen miljoonasta uudesta syväteknologian osaajasta, laajempien synergioiden hakemisesta T&I-ohjelman ja muiden rahoitusohjelmien välillä sekä naisjohtajuuden tukemisen teknologia-alan start-upeissa.

Neuvoston suositus tietämyksen hyödyntämistä ohjaavista periaatteista

Neuvosto hyväksyi suosituksen tietämyksen hyödyntämistä ohjaavista periaatteista. Periaatteiden pohjalta tarkoituksena on edistää kaikkien toimijoiden mahdollisuuksia hyötyä tutkimustoiminnan tuloksista mahdollisimman laaja-alaisesti. Puheenjohtaja korosti, että tietämyksen hyödyntämisen on oltava tehokkaampaa ja sen on keskityttävä koko innovaatioekosysteemiin. Kyse ei ole juridisesti sitovista periaatteista, mutta tärkeää on laaja sitoutuminen yhteisiin linjauksiin. Komissio toi esiin, että tietämyksen hyödyntäminen on yksi ERA:n (Eurooppalainen tutkimusalue) pääelementeistä. Myös komissio piti tärkeänä, että yhteiset periaatteet viedään nyt kansallisiksi aloitteiksi ja yhteistyön avulla akateemisen alan ja teollisuuden sekä muiden sidosryhmien kesken saadaan tuloksia aikaan tietämyksen hyödyntämisen parantamisessa. Komissio kertoi lanseeraavansa pääkaupunkikierroksen tulevana vuonna tietoisuuden lisäämiseksi.

Tiede jäsenvaltioiden poliittisen päätöksenteon helpottamisen välineenä – Periaatekeskustelu

Jäsenmaat olivat yksimielisiä, että komission kontribuutio keskusteluun tieteen roolista poliittisen päätöksenteon helpottamisen välineenä oli tarpeellinen. Puheenvuoroissa toistui kannatus jakaa parhaita käytänteitä sekä koordinoida kansallisia lähestymistapoja EU:n tasolla. Lähes kaikissa puheenvuoroissa esiteltiinkin hyviksi havaittuja kansallisia toimia, joissa tutkimustiedon hyödyntäminen on saatettu osaksi päätöksentekoprosessia. Pandemia sai monet maat kehittämään tieteeseen perustuvan päätöksenteon rakenteita ja malleja. Suomen puheenvuorossa mainittiin esimerkkeinä datahuone-pilotti sekä VN TEAS -hankemalli, jossa valtioneuvoston ajantasaista päätöksentekoa tuetaan määrärahahakujen kautta toteutettavilla selvitys- ja tutkimustoiminnoilla. Useampi maa kertoi myös tieteellisten neuvonantajien käytöstä eri ministeriöissään tai kiinnostuksesta neuvonantajamallin luomiseen.

Useampi maa myös painotti, kuinka tiedettä tarvitaan kaikilla hallinnon aloilla, ei vaan tiedepolitiikassa. Kansalaisten luottamuksen vahvistamiskeinoiksi maat mainitsivat mm. avoimuuden lisäämisen, paremman sääntelyn ja tietoisuuskampanjat. Suomi oli ainoa, jonka puheenvuorossa nousi esiin sekä tutkija- että politiikkapuolen riittävä resursointi tiedepohjaisen päätöksenteon fasilitoinnissa. Muutama jäsenmaa muistutti, että tieteellinen tieto ei voi korvata poliittista päätöksentekoa ja että vastuu on aina päätöksentekijöillä.

Loppuyhteenvetona puheenjohtajamaa totesi, että komission ja yhteisen tutkimuskeskuksen JRC:n tuki toivotetaan tervetulleeksi tieteen paremmassa hyödyntämisessä poliittisessa päätöksenteossa ja että vastaava keskustelu voisi olla tarpeen myös muissa neuvoston kokoonpanoissa. Komissio kertoi konkreettisena aloitteena aikovansa vahvistaa European Science Advisors Forum:ia avaamalla sen myös jäsenvaltioiden edustajille.

Muut asiat (aob)

Muissa asioissa neuvosto otti tiedoksi kolmiosaisen julkisen kuulemisen T&I-puiteohjelmasta, johon sisältyvät kuulemiset nykyisen ohjelman puoliväliarvioinnista, ohjelman toisen puolikkaan sisällöstä sekä tulevan puiteohjelman sisällöstä. Komissio kertoi kuulemisen olevan auki 12 viikkoa ja rohkaisi jäsenvaltioita osallistumaan siihen. Lisäksi neuvosto otti tiedoksi komission informaatiokohdan uudesta EIT - osaamis- ja innovaatioyhteisöstä kulttuuri- ja luovalle alalle. Kolmanneksi Espanja informoi neuvostoa Välimeren alueen tutkimus- ja innovaatiokumppanuus PRIMA:sta. Espanja haluaa avata kumppanuuden kaikille maille ja ilmaisi lisäksi tavoitteensa jatkaa sen toimintaa. Myös komissaari Gabriel kertoi pitävänsä tärkeänä, että paljon hyvää aikaan saanut instrumentti saa jatkoa, joskin yksityiskohdat jatkorahoituksen järjestymisestä ovat auki. Komissio tulee esittelemään arvioraportin PRIMA:sta vuoden 2023 aikana.

Lisäksi Ruotsi esitteli tulevan puheenjohtajakautensa työohjelmaa. Ruotsi jatkaa Tšekin työtä tutkimusinfrastruktuurien parissa erityisesti tutkimusdatan turvallisen käytön näkökulmasta. Avoin pääsy tieteeseen ja erityisesti edullisen julkaisemisen edistäminen on toinen teema. Kolmanneksi agendalla on sirusäädökseen liittyvän Single Basic Act:in päivityksen loppuunsaattaminen. Epävirallinen kilpailukykyneuvosto (tutkimus, innovaatiot) pidetään Ruotsissa 7.-8. helmikuuta ja virallinen neuvosto 23.5. Brysselissä.

Epävirallisen lounaskeskustelun aihe oli teknologiainfrastruktuurit.

AVARUUS

EU:n avaruusdatan hyödyntäminen – Periaatekeskustelu

Puheenjohtaja (Tšekin liikenneministeri Martin Kupka) taustoitti keskustelua kertomalla avaruusohjelman eri infrastruktuurien (Galileo, Copernicus ja EGNOS) avulla saatavasta datasta ja sen merkityksestä useille sektoreille ilmailusta maanviljelyyn ja turvallisuudesta ilmastonmuutoksen hillintään. Avaruusalan toimintaketjun loppupään kehittäminen on alkanut paljon myöhemmin kuin infrastruktuurin kehittäminen, joten loppupään kehittämisen ja avaruusdatan maksimaalisen hyödyntämisen tulisi olla nyt prioriteetti.

Komission puheenvuorossa (pääjohtaja Timo Pesonen) korostettiin, että avaruusdatan hyödyntämisessä Eurooppa pitää saada eturiviin ja että vain loppukäyttäjät huomioimalla voimme saada aikaan vaikuttavuutta. Komission mukaan tarvitaan uusien käyttäjien targetointia sekä nykyisten käyttäjien parempaa palvelemista, mikä vaatii uusia digitaalisia työkaluja avaruusdatan hallintaan. Kolmanneksi on varmistettava, että kansalliset ja EU:n tason politiikkatoimet takaavat mahdollisuuden datan käytölle. Komissio kertoi antavansa ensi vuonna strategian, jolla tuetaan avaruusohjelman komponenttien laajempaa käyttöä ja keskitytään nimenomaan toimintaketjun loppupäähän.

Jäsenmaat toistivat puheenvuoroissaan avaruusdatan hyödyntämisen kehittämisen ja laajentamisen olevan tärkeä asia ja käyttäjälähtöisyyden lisäämisen olevan hyvä lähestymistapa. Monet maat (ml. Suomi) nostivat esiin datan paremman hyödyntämisen tarpeen erityisesti ilmastonmuutoksen

hillinnässä ja ympäristöalalla. Suomi korosti, että tarkka avaruusdata – sen hankkiminen ja hyödyntäminen – on avainasemassa vihreässä ja digitaalisessa siirtymässä sekä turvallisuuden parantamisessa Euroopassa. Moni maa myös painotti hyödyntämisen taloudellisia mahdollisuuksia new space- ja muille yritystoimijoille.

Keinojen osalta mm. todettiin, että jäsenvaltioiden ja EU:n tulee koordinoida paremmin toimintojaan, lisätä synergiatoimia tai ainakin tehdä enemmän yhteistyötä. Suomi muistutti, että sovitut datatalouden periaatteet, kuten tietojen saatavuus, yhteistoimivuus ja tasapuoliset toimintaedellytykset, ovat voimassa myös avaruusalalla. Lainsäädännölliset esteet tai suotuisa lainsäädännöllinen kehys ja esimerkiksi direktiivien toimeenpano nousivat esiin eri puheenvuoroissa. Rahoituksen puute ja sen taklaaminen tarjoamalla EU- ja kansallista rahoitusta mainittiin myös. Esiin nousi lisäksi koulutuksen ja osaamisen puute. Myös valistustyö ja tietoisuuden lisääminen sekä vuoropuhelun tiivistäminen yksityisen sektorin kanssa mainittiin.

Lisäksi niin komissio kuin useampi jäsenmaa Suomi mukaan lukien kiitti puheenjohtajaa sen johdolla neuvotellusta neuvoston ja Euroopan parlamentin kolmikantaneuvotteluissa saavutetusta sovusta turvallisten yhteyksien ohjelmassa, joka tunnetaan myös EU:n globaalilaajakaistahankkeena sekä uudella nimellä IRIS2.

Euroopan unionin avaruusohjelmavirasto EUSPA käytti puheenvuoron, jossa se korosti omaa markkina- ja käyttäjälähtöistä rooliaan EU:n instituutioiden ja jäsenmaiden hyödyksi, mutta painotti myös yhteistyön merkitystä kattavan avaruusinfran ja –datan hyödyntämisen strategian laatimiseksi.

Muut asiat (aob):

Ruotsi esitteli tulevan puheenjohtajakautensa työohjelmaa. Avaruusasioiden osalta Ruotsi pyrkii loppuunsaattamaan asetuksen turvallisten yhteyksien ohjelmasta (IRIS2). Lisäksi puheenjohtajan omana prioriteettina on avaruuden oikeudenmukainen ja kestävä käyttö, josta pidetään avaruusseminaari 15.2. Brysselissä. Ministerineuvosto järjestetään 23.5. Brysselissä.

Suomen edustajat
Tuula Haatainen, työministeri
Ann-Mari Kemell, elinkeinoministerin valtiosihteeri
Piritta Jokelainen, työministerin erityisavustaja, TEM
Leila Vilhunen, työministerin virkamiesavustaja (EU- ja kv-asiat), TEM
Aino Fant, Mertens, EUE
Liisa Huhtala, hallitusneuvos, TEM
Jonna Lehtinen, kehittämispäällikkö, TEM
Laura Pätsi, erityisasiantuntija, TEM
Pekka Kärpänen, erityisasiantuntija, TEM
Niina Nurkkala, erityisasiantuntija, EUE
Iiro Kangas, erityisasiantuntija, EUE
Maija Palmu, erityisasiantuntija, EUE
Taru Löyttymäki, erityisasiantuntija, TEM
Vera Lampila, korkeakouluharjoittelija, EUE